



# עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש  
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

523 ק"מ תש"ע י"ג א"ת י"ג א"ת י"ג א"ת י"ג א"ת

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל [etayba1@gmail.com](mailto:etayba1@gmail.com)

הנושא: מדוע אנשי דור המבול לא יקומו לתחיית המתים?

דמילתא, כי ידוע שאותו עצם לוז שמיה, והוא עיצומו ועיקרו ושרשו וממנו נתהוו האדם בעצם הטיפה, וכאשר ימות האדם העצם ההוא אינו נימוח ולא נפחת, ואילו יכניסו אותו באש אינו נשרף, ברחיים אינו נטחון, בפטיש אינו מתפוצץ, והוא העצם שיש בו קיום נצחי, וממנו יחיה האדם לעת התחייה, והוא המקבל עונג ועונש אחר מיתת אדם, ועצם הזה שרשו ועקרו מעצם השמים".

ומסיים המטה משה: "ובכן כל הזהיר בסעודה זו ומשביע לעצם הזה, יזכה שישביע בצחצחות נפשו בתענוגי רב טוב הצפון לצדיקים ולשבוע שמחות, אשר עליהם התפלל המשורר (תהלים ט"ז, י"א) "תודיענו אורח חיים שובע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח".

היעב"ץ בסידורו מבאר ענין זה וז"ל: אמר יעקב, מעודי הייתי משתאה משתומם על המראה, כשראיתי בספרים מדברים אודות העצם הלז לוז של שדרה, ויש שקראוהו נסכו שאינו נהנה משום אכילה כי אם מזו הסעודה של מוצאי שבת, ואמרו שממנו בנין גוף האדם, ואך הוא לבדו נשאר בקבר אחרי ריקבון עצמות הגוף, כי ממנו תתחיל התחיה לעתיד שהוא כשאור לגוף כידוע, ולא נודע מה טיבן של שמות הללו שנתנו לו, ומדוע אינו נהנה רק מזאת האכילה בלבד?

יותר מזה גדלה הפליאה כשלמדתי במדרש הנעלם פרשת תולדות שנקרא 'בתואל רמאה', ואמרו דהוא רמאה מכל שאר גרמי, לפי שאינו סובל טעם מזונות כמוהם, ובגין כך הוא תקיף מכל שאר גרמי, והוא ליהוי עיקרא דגופא אתבני מניה. ומי הרואה מאמר זה ולא יפלא ממנו, מה ענין שם בתואל, ומה דבר הרמאות, ומאי טעמא אהני ליה לרמאה רמאותיה כולי האי.

צער גדול היה לי על דבר זה, ובדקתי בספרים פורש אינן להם. ועתה בהיותי עוסק בענין הראוני מן השמים, שכל ג' שמות הללו [לוז, נסכו, בתואל רמאה] דבר אחד, וכל דברי העצם אחת הן. הענין הוא שידעו חכמי האמת, אחר שבעלי ההויה עלולים להפסד וכל מורכב מתפרד, אם היה כל גופו של אדם מורכב בשוה, היה מקבל הזנה כולו כאחד, אז בבוא

המשנה (סנהדרין קז): אומרת: דור המבול אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין, שנאמר "לא ידון רוחי באדם לעולם" - לא דין ולא רוח. דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר "ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ" ויפץ ה' אותם בעולם הזה ומשם הפיצם ה' לעולם הבא. ע"כ.

ודייקו התוס' יום טוב והתפארת ישראל, שאנשי דור הפלגה עומדין בדין, כלומר יקומו לתחיית המתים, כי לא מצינו פסוק שממעט אותם כמו אצל דור המבול. וכותב העין אליהו, ואע"ג שכתוב שאין להם חלק לעולם הבא, כי זה מצד עצמן, אבל על ידי הצדיקים יקומו לתחיית המתים.

וצריך להבין במה נשתנו אנשי דור המבול מאנשי דור הפלגה, שאנשי דור המבול נענשו שאף לא יקומו לתחיית המתים?

במדרש פרשת בראשית (בר"ר כח, ג) מובא: "ויאמר ה' אמחה את האדם". רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יהוצדק אמר, אפילו לוז של שדרה, שממנו הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה. אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא, אמר ליה: מהיכן הקב"ה מציץ את האדם לעתיד לבוא? אמר ליה: מלוז של שדרה. אמר ליה מנין אתה יודע? אמר ליה: איתיתיה לידי ואנא מודע לך, (הביאו לידי ואני אוכיח לך), טחנו ברחיים ולא נטחון, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש, נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלו. ע"כ.

ומבואר במדרש, כי אותו עצם שממנו מקים הקב"ה את הגוף לתחיה לעתיד לבוא הנקרא "לוז של שדרה", נמחה אצל אנשי דור המבול.

הטור והשו"ע כתבו (או"ח סימן ש' סעיף א') ומקור הדבר בגמרא בשבת (ק"ט): "לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת כדי ללוות את השבת, אפילו אינו צריך אלא לכזית". וכתב ה"בית יוסף" הטעם לכך בשם שבלי הלקט (סימן ק"ל): "אבר יש באדם ונסכוו שמו, ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת".

וכתב על זה ה"מטה משה" (סדר הבדלה סימן תקיג) שהכוונה בזה על אותו עצם לוז של שדרה וז"ל: "ונראה לי טעמא

קיצו יתפרד כולו אל חלקיו, ולא ישאר ממנו כלום שיקבל צורת התחיה בגוף הקודם.

אף על פי שהשם יתברך בעל היכולת לברוא אדם מחדש, אבל באופן כזה פנים חדשות היה נחשב, ואין זה הוא הגוף שסבל צער המיתה, כי הוא כלה בעשן ואבק דק, ואם יתהווה עוד גוף - אחר הוא. על כן בהכרח יש עצם קטן הנשאר בגוף, שאינו תחת יד הריקבון ואינו כלה ובלה קבר, כי הוא יסוד קיים בו מתחילת שורש היצירה, ולא נתהוו מהרכבה [של ארבעה היסודות שמתפרקים במיתתם], ומשתלשל מאב לבן, על כן אין ההפסד שולט בו. עכ"ל.

כלומר, הקב"ה רצה שהגוף עצמו יקום לתחיה ולא לברוא לו גוף חדש, כדי שיקבל שכר באותו גוף שקיים בו את המצוות. לכן נתן בגופו את עצם הלז שהיה עשוי מחומר מיוחד שאינו מורכב מארבעה היסודות, ולכן אינו מתפרק כשאר חלקי הגוף שמתפרקים במיתתם אלא הוא מתקיים לנצח, וממנו יקום לתחיית המתים.

מטעם זה אין עצם הלז נהנה מן המזון, כדי שחיותו לא תהא תלויה בקבלת מזון ולא ימות בהעדר מזון, ובלשון קדשו: "ועל כרחק אינו ניזון מן המזונות כדרך שאר העצמות, שאם כן בהעדרם היה נפסד כמותם, כי מעת שאבדו מזונותם ואינם מושכים לחיותם, היו הלך וחסור עד היפרד חלקיהם, כטבע המורכב הנפסד ופושט צורתו, מה שאין כן בזה העצם הקיים שאינו צריך למזון, לפי שאינו מורכב, כי הוא עצם פשוט ספירי כעצם השמים לטוהר, לפיכך הוא חזק הקיום, ואינו צריך למשוך מזון להשלים הנחסר בהתכה, כי כולו מקשה הוא ואינו ניתך ולא מתפעל מהאיכיות."

בדרך זו ממשיך היעב"ץ לבאר הטעם שהזוהר הקדוש מכנה את העצם בתואר "בתואל רמאה": "וזה שנקרא בתואל" גימטריא מ"ת עם הכולל, אבל הוא 'רמאה' כי אף על פי שנראה כמת בגוף המת כשאר חלקיו, אבל באמת הוא שורש החיים, ולכן הוא חסר אחד ממספר מ"ת, לרמז על זה שאינו מת אמיתי, ולהפך בגוף החיים הוא. כמו כן רמאי הוא מפני שלא נרגש בו שום שינוי מכל שאר חלקי הגוף, שהם נהנים מאכילה, והוא נראה כמרמה אותם, במה שבאמת אינו נהנה כלל מהמזון כאילו הוא מת, וזה מחמת מקשיותו ונצחיותו."

ומוסיף היעב"ץ לבאר לפי זה הטעם שנקרא לזו ונסכו: "וכן על דרך זה נקרא לזו, שהוא גימטריא ד"ם עם הכולל, שממנו חיות האדם, ולכן י' פעמים ד"ם גימטריא מ"ת כמו שנתבאר לעיל, וכן זה הוא עיקר חיות האדם, וככה שם העיר שאין אנשיה מתים בה לזו. אמנם נחסר ממנו גם כן אחד במספר, להורות על זה כי הוא חי אצל המות ומת אצל החי. וזהו שקראוהו עוד 'נסכו' מלשון (ישעיה כ"ט, י') "כי נסך עליכם ה' רוח תרדמה", שנראה כנרדם וגימטריא קו"ם, כי אחרון על עפר יקום, וישיג הגוף התחיה על ידו.

כמו כן זו הסיבה שהעצם הזו לא נהנית רק ממאכלי סעודת מלוה מלכה, כי מאחר שהקב"ה בראו כך שלא יצטרך להתקיים ממזון גשמי, אין ביכולתו להנות רק ממאכל שאוכלים בלתי לה' לבדו בלי שום הנאה גופנית, ולכן הוא נהנה רק מסעודת מלוה מלכה שאדם אוכל אחרי שכבר שבע בשלש סעודות של שבת קודש, ועיקר אכילתו במוצאי שבת

היא לשם מצוה ללוות את השבת ולא לשם תענוג חומרי, ובלשון קדשו של היעב"ץ:

"אמנם הוא נהנה מסעודה שאין בה אכילה גמורה, דהיינו סעודת מוצאי שבת שהיא נאכלת על השובע, ואין אוכלים אותה אכילה גמורה, באופן שאין הנאה מגעת לעצמות האחרים כי אם לזה, כי לא לאכילה הוא צריך, רק מכוונת המצוה הוא נהנה, ולא מגשמיות האכילה, שאיננה נמצאת בכאן ואינה נעשית כי אם לשם מצוה בלבד, ועל כן היא סעודת דוד המלך עליו השלום, שלא היו לו חיים בעולם הזה כנודע, ונקרא חי וקים, ודי בזה למבין".

על פי דברי קדשו של היעב"ץ יש לבאר מדוע אנשי דור המבול נכחדה מהם גם עצם הנסכו, שהרי הגמרא בסנהדרין (נז:). אומרת, שעברו על חטאי עבודה זרה וגילוי עריות. אבל אף-על-פי כן, אומרת הגמרא בסנהדרין (קח:). ש"לא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל". ומובא בספר יסוד יוסף (סוף פרק ג') שהגזל ממנום של אחרים לא יקום לתחיית המתים, ויש לומר, כי באכילת גזל, הרי גם אם זוכה ואוכל סעודת מלוה מלכה, אולם כיון שהשיגה מכספי גזל, אין בה עוד את מעלת בלתי לה' לבדו ואינה מועילה לעצם הנסכו.

ואכן כתב רבינו החתם סופר זצ"ל בדרשותיו (ח"ב דף שפ"ב ע"ב) וז"ל: כבר מילתי אמורה במה שמבואר שמי שהלוה בריבית לא יעמוד ליום התחיה והובא בתוספות בבא מציעא (ע:), שהיה נראה לי לאו דוקא מלוה בריבית, אלא כל עושי עול בממונם ואינם מאמינים בהש"ת וכו'. עכ"ל יע"ש כיצד הוכיח זאת.

והיינו, כיון שממונם אינו כשר, ממילא סעודת מלכה עבורם אינה בלתי לה' ואינה מועלת עבור עצם הנסכו.

זהו טעם החילוק בין דור המבול שנכשלו בגזל ולכן אינם קמים לתחיית המתים, לבין דור הפלגה שלא נכשלו בגזל, שיקומו לתחיית המתים.

רק יש לציין, שבהשמטות הזוהר (חלק ג סימן טז דף שח, מתוק מדבש עמ' תכו-תכח) מובא וז"ל: בספרו של שלמה המלך כתוב על הפסוק (דניאל י"ב, ב') "וְרַבִּים מִיְשָׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרָיִם יִקְיֻצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לְחַרְפּוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם", הרי בין הצדיקים ובין הרשעים יקומו. ועל כן כתוב בהם בדרך סתום "ורבים", ולא כתוב מי הם הרבים. ובשביל כל זה אף על פי שאמרנו שנשברו ונאבדו, אינו כן, כי לא ישארו אבודים, כי אין לנו גוף מאלו שמתו שלא יקומו, אפילו בני דור המבול ודור הפלגה, יהיו נבראים כמקודם. ע"כ.

משמע, כי אנשי דור המבול יקומו לתחיית המתים ודלא כהש"ס שלנו.

בזה יתורץ, החתם סופר ז"ע דן (י"ד סימן שלז) במה שכתבו התוס' (ניזיר נד: ד"ה ארץ) שלכן גזרו טומאה על ארץ העמים משום מתי מבול, ולכן בארץ ישראל שלא היה שם המבול לא גזרו, וכתב החת"ס שאף שכל עצמותיהם נמחו מ"מ נשאר בהם עצם קטן.

אבל לכאורה, במדרש ובגמרא מובא שאפילו העצם הזאת, החוליה הקטנה שבשדרה נמחה על ידי המבול, ומטעם זה אין דור המבול עומדין בתחיים המתים (סנהדרין קח:). וצ"ל שלפי שיטת הזוהר הקדוש, העצם הזו נשארה ואכן יקומו בתחיית המתים.